

sének 100-adik évfordulója alkalmából» ezímen tartott előadásában SCHLEIDEN kiváló érdemeit meleg szavakkal méltatta.

Bernátsky Jenő: «Harasztok a deliblati homokon» ezímen felsorolta az eddig onnan ismert harasztokat, vázolta ottani életviszonyaikat, valamint említett tett azon felfedezéseiről, hogy ott a *Scolopendrium officinarum* Sw. is terem. Érdekes még a szerző említette *Eronymus verrucosá*-nak ugyanott való előfordulása is.

Degen A. bemutatja BRANDZA DIMITRI tanárnak halála után megjelent: «Plante năoă din România» ezímű dolgozatát (Anal. Acad. Romane II. sor. XXV. köt. 1903, 153—154. old. 2 képpel) s felhívja a hazai botanikusok figyelmét az abban foglalt bennünket közel érdeklő adatokra.

Szerző a *Trifolium Lupinaster* L. var. *albiflorum* LED. fajváltozatát (előadó szerint az idézett cikkben *Trifolium romanicum* néven leírt új faj, mely a *T. Lupinaster*-től esakis orsóalakúan megvastagodott gyökerében különbözik, nem egyéb mint a fentemlített, melynek szintén ilyen a gyökere) megtalálta Slanie mellett (Bacău kerület) a Nemira hegyen az erdélyi határ közvetlen közelében, továbbá a *Saxifraga Huetiana* Boiss.-t szintén Slanie mellett árnyékos sziklafalon betervejéve Erdély területére is, végül a *Paeonia triterinata* PALL.-t a Ciocanul hegyen Varciorova mellett. Az utóbbira vonatkozólag előadó megjegyzi,

Verdienste M. J. SCHLEIDEN'S, anlässlich der 100. Wiederkehr seines Geburtstages.

Eugen Bernátsky spricht «Ueber die Farnkräuter im deliblater Sande» u. erwähnt bei dieser Gelegenheit die Entdeckung von *Scolopendrium officinarum* Sw. auf den Sandhügeln bei Deliblat. Interessant ist auch das vom Vortr. erwähnte Vorkommen von *Eronymus verrucosa* ebendasselbst.

A. v. **Degen** bespricht eine posthume Arbeit Prof. Dimitri BRANDZA'S «Plante năoă din România» (Anal. Acad. Romane Ser. II. t. XXV. 1903 p. 153—154 mit 2 Tafeln) und macht die ungar. Botaniker auf die interessanten Angaben von *Trifolium Lupinaster* L. var. *albiflorum* LED. (nach Votr. ist die von BRANDZA wegen den spindelförmig verdickten Wurzeln a. a. O. neu unterschiedene Art: *T. romanicum* nur ein Synonym der LEDEBOUR'Schen Varietät, indem auch *T. Lupinaster* solche Wurzeln aufweist) hart an der siebenbürgischen Grenze auf dem Berg Nemira bei Slanie, distr. Bacău; *Saxifraga Huetiana* Boiss. auf schattigen Felswänden bei Slanie bis nach Siebenbürgen hinein verbreitet! «endlich *Paeonia triterinata* PALL. auf dem Berg Ciocanul bei Varciorova. Bezüglich letzterer Art bemerkt der Votr., dass *P. banatica* ROCH. an der unteren Donau mit viel breiteren Blattsegmenten vorkommt als im Delibla-

hogy az aldunai lejtőkön a *Paeonia banatica* ROCH.-nak sokkal szélesebb levélsallangú példái teremnek, mint a deliblati homokon, ilyen alakokat könnyen össze lehet téveszteni a *P. triter-natá*-val, mely azután csakis $\pm$ nyelecskés levélsallangjain s főképpen termésének alakján ismerhető fel. Mivel az előadó román példákat nem látott, BRANDZA adatjának helyességét korántsem akarja azonban kétségbe vonni.

Fábián Gáspár: Rendellenes körték» című dolgozatát SCHILBERSZKY Károly terjesztette elő s be is mutatta azt a különös körtét, melynek oldalán levélképletek képződtek.

Mágocty-Dietz Sándor a következő rendellenesen fejlődött tengeri virágzatokat mutatta be:

1. Elágazó tengericső.
2. Végálló hímvirágzat között elszórtan nő virágok. Ezen rendellenesség többnyire az olyan példányokon támad, amelyeket az *Ustilago* megtámadott.

3. Elágazó cső olyan formán, hogy minden szem helyén egy-egy kis cső fejlődött.

4. A végálló hímvirágzatban minden egyes virág helyén egy-egy nővirágzat fejlődött.

T.

ter Sande, solche Formen können leicht mit *P. triter-nata* PALL. verwechselt werden, welche sich von *P. banatica* nebst den $\pm$ gestielten Blattsegmenten hauptsächlich in der Fruchtform unterscheidet. Da jedoch der Vortr. keine rumänische Exemplare gesehen hat, will er die Angabe BRANDZA'S nicht bezweifeln.

K. SCHILBERSZKY legt eine Arbeit Caspar Fábián's «Über abnormale Birnen» vor und demonstriert eine eigentümliche Missbildung, bei welcher sich an der Seite der Birne Blattgebilde entwickelt haben.

A. Mágocty-Dietz bespricht abnormale Mais-Inflorescenzen u. zw.

1. Verzweigte Maiskolben.
2. In der terminalen σ Inflorescenz zerstreut auftretende weibliche Blüten. Diese Missbildungen treten zumeist auf Individuen auf, welche von *Ustilago* inficiert sind.

3. Einen zusammengesetzten Maiskolben, bei welchem an Stelle einer jeden Frucht ein kleines Kölbchen entstanden ist.

4. Einen terminalen männlichen Blütenstand, bei welchem an Stelle einer jeden Blüte eine weibliche Inflorescenz entstanden ist.

T.

A kir. magy. Term.-tud. Társ. növénytani szakosztályának
1904 február hó 10-én tartott ülése.

Sitzung der botanischen Section der kön. ung. naturwissenschaftl. Gesellschaft am 10. Februar 1904.

Klein Gyula: «Elnöki megnyitó beszéd»-ében jelzi, hogy

Julius Klein erwähnt in seiner Eröffnungsansprache, dass

a növénytani szakosztály ez alkalommal a 100-dik ülését tartja, visszapillant a multakra, elismerését fejezi ki a szakosztály eddigi munkássága fellett, valamint megjelöli azt az irányt, amely a jövőben a szakosztályra vár s ez Magyarországnak flórájának megírása.

Wartha Vincze, ki a jubiláris ülésen a Kir. Term. Tud. Társ. elnökségét képviseli, elmondván a szakosztály megalakulásának történetét, üdvözli a szaktársakat, gratulál az eddig elért sikerekhez s a jövőre nézve is kitartásra és munkásságra buzdítja a szakosztályt.

Mágoecy Dietz Sándor bemutatja HOLLÓS L.-nak: «Magyarország Gasteromyceta-i» című művét.

Filarszky Nándor «Magyarország moszatai» címén Magyarországból eddig ismert moszatok rendszeres lajstromát ismerteti kivonatossan. Azon általános óhaj, hogy Magyarország növényvilágának katalógusa elkészíttessék, már régi keletű, mert már SADLER idejében folytak az arra vonatkozó előmunkálatok, de a munka mai napig sem készült el. «Magyarország moszatai» az első fejezet volna, mely ezen régi óhaj megvalósításához állított össze. Előadó több mint 200 hazai és hazánkra vonatkozó idegen algologiai irodalmi forrást használt a katalógus összeállítására; az ezen forrásokban talált algologiai adat pedig meghaladja a 6000-et. Az algaeoportok közt a *Diatomophyceae*-re esik a legtöbb adat és az összes genusok kö-

die botan. Section heute ihre hundertste Sitzung hält, wirft bei dieser Gelegenheit einen Blick über ihre bisherige Tätigkeit und deutet auf die Richtung, welche er von der ferneren Arbeit derselben erwartet, und dies ist die Verfassung einer Flora von Ungarn.

Vincenz Wartha, welcher an der Jubiläumssitzung die Direction der kön. ung. naturw. Gesellschaft repräsentiert, erinnert an die Geschichte der Entstehung der Section, begrüsst ihre Mitglieder und beglückwünscht sie zu den bisher erzielten Erfolgen, wünscht ihnen für die Zukunft Ausdauer in ihrer Arbeit.

A. Mágoecy Dietz legt das Werk L. HOLLÓS'S: «Gasteromycetes Hungariae» vor.

Ferdinand Filarszky bespricht ein unter dem Titel «Ungarns Algen» von ihm verfasstes systematisches Verzeichnis der in unserem Lande bisher bekannt gewordenen Algen. Der Wunsch, einen Katalog der in Ungarn vorkommenden Pflanzen zu besitzen, ist ein sehr alter: schon zu Zeiten SADLER'S wurden diesbezügliche Vorarbeiten unternommen, und doch ist die Arbeit bis zum heutigen Tage nicht durchgeführt worden. «Ungarns Algen» wäre das erste Kapitel, welches zum Zweck der Verwirklichung dieses Wunsches angefertigt worden ist. Verf. benützte bei dieser Arbeit mehr als 200 ungarische und auf Ungarn bezügliche Quellenwerke, die in diesen enthaltenen Angaben übersteigen die Zahl von 6000.

zött a *Navicula* genus a legelterjedtebb hazánkban. A legtöbb adat származik Erdélyből, legkevesebb van a magyar alföldről. Az első magyarországi algologiai adatot BUCHHOLZ JAK-nak egy a Magas-Tátráról írt cikkében találjuk, melyet B. még 1752-ben írt meg, de mely csak 1783-ban látott napvilágot; ez csak indirekt adat, mert a leírt megfigyelésből csak következtetni lehet oly algának előfordulására, melyet legújabbban más is észlelt a M.-Tátrában. Az első igazi adatokat LUMNITZER közli 1791-ben «Flora Posoniensis» cz. munkájában, azután KITAIBEL 1799-ben egyik kéziratában; a többi mind 1800 után való. Régi botanikusaink nem igen foglalkoztak algákkal, legfeljebb *Chará*-kat gyűjtöttek. Az adatok zöme a XIX. század második felére esik és különösen az utolsó 20 évben jelentek meg sűrűbben különböző tárgyú algologiai cikkek és kisebb-nagyobb dolgozatok, melyek a magyarországi algologiai adatok számát évről-évre növelték. Előadó rövidesen összefoglalt előterjesztését azon indítvánnyal fejezi be, hogy a növénytani szakosztály kérje fel és bizza meg az egyes növényesoportokkal behatóbban foglalkozó szaktársakat, hogy hasonló munkára vállalkozzanak, hogy ily módon, ha nem is Magyarország flórája, de legalább annak egyszerű száraz, de hasznavehető tájékoztató lajstroma készüljön el rövid időn belül. (F.)

Von den einzelnen Algengruppen entfallen die meisten Angaben auf die *Diatomophyceae*-n; von sämtlichen Gattungen ist aber die Gattung *Navicula* die in Ungarn verbreitetste; die meisten Angaben besitzen wir aus Siebenbürgen, die wenigsten aus dem ungarischen Tieflande. Die erste algologische Angabe für Ungarn finden wir in einem von Jak. BUCHHOLZ im Jahre 1752 verfassten, aber erst 1783 erschienenen Aufsätze über die hohe Tátra, er enthält aber nur eine indirecte Angabe, weil man aus der dort vorfindlichen Beschreibung nur auf das Vorkommen einer Alge folgern kann, welche neuerdings auch andere in der hohen Tátra beobachtet haben. Die ersten eigentlichen Angaben finden sich in LUMNITZER'S Flora Posoniensis (1791), dann in einem Manuscript v. J. 1799 KITAIBEL'S, alle anderen stammen aus der Zeit nach 1800. Die älteren Botaniker haben sich mit Algen kaum abgegeben, höchstens noch *Charen* gesammelt. Die Mehrzahl der Angaben fällt auf die zweite Hälfte des XIX. Jahrhunderts, insbesondere sind in den letzten 20 Jahren häufiger algologische Artikel und kleinere-grössere Arbeiten algologischen Inhaltes erschienen, welche die Zahl der ungar. algol. Angaben von Jahr zu Jahr vermehrt haben. Der Vortragende schliesst mit dem Antrag, die Section möge die sich mit einzelnen Pflanzengruppen beschäftigenden Mitglieder auffordern, ähnliche

Tuzson János «A gombák meghatározásáról» tart előadást. (Annak idején ismertetni fogjuk).

Szilberszky K. bemutatja PÉTERFI MÁRTON-nak az *Astomum intermedium*-ról írt dolgozatát. (Annak idején ismertetni fogjuk.)

Mágoösy - Dietz Sándor: «Az *Araujia sericifera* BERT. rovarfogása» ezímen egy új rovarfogó növényt ismertet, melyet a budapesti növénykertben fedezett fel és tanulmányozott. Az említett növény virágjának feltűnő szép fehér színe, illata és méze csalogatja oda a rovarokat. A virág nappali rovart keveset, hanem nagyobbára estelieket fog. Ezek közül eddig-élé 9 fajt határozott meg ABAFI, ismert nevű bogarásznak. A rovarfogás akként történik, hogy a rovar nyelvét portokok érintkező éle között bedugja, de vissza már nem tudja húzni, mert a két él mint a csíptető összeszorul. A növényt igen kevés rovar látogatja, ennek folytán a beporzás hiányos, tehát termést is ritkán hoz.

Staub Móricz: «A melegösszegek mint a növények köz-

Arbeiten vorzunehmen, um auf diese Weise, wenn auch nicht die «Flora Ungarns», so doch gewissen Zwecken dienliche Verzeichnisse binnen kurzer Zeit fertig zu stellen. F.

Joh. Tuzson hält einen Vortrag «Ueber das Bestimmen der Pilze». (Wird s. Z. referiert werden).

K. Schilberszky legt eine Arbeit M. PÉTERFI'S «Über *Astomum intermedium*» vor. (Wird s. Z. referiert werden.)

A. Mágoösy-Dietz spricht «Ueber den Insectenfang der *Araujia sericifera* BERT.» Vortr. hat den Insectenfang dieser Pflanze im botan. Garten der budapester Universität beobachtet und studiert. Die Insecten werden durch die auffallend schöne, weisse Blüten-Farbe, den Duft und den Honig dieser Pflanze angelockt, doch weniger die bei Tag, als die Abends fliegenden. Von diesen hat unser bekannter Entomologe ABAFI bisher 9 Arten determiniert. Der Fang geschieht in der Weise, dass das Insect seine Zunge zwischen die Kanten der Antheren einführt, aber nicht mehr zurückziehen kann, da die Kanten wie die Backen von Pincetten fest zusammen schliessen. Die Blumen dieser Pflanze werden verhältnissmässig von sehr wenigen Insecten besucht, in Folge dessen erfolgt auch ihre Bestäubung nur sehr mangelhaft und ist auch Fruchtausatz selten zu beobachten.

Moritz Staub spricht über «Die Wärmemengen als Au-

vetlen alkalmazkodásának jelzői» ezimű előadásában azon nagy tudományos mozgalomból indul ki, a mit CH. DARWIN 1859-ben «A fajok eredete a természetes kiválás útján» cz. munkájával előidézett. Enevezetes mozgalommal ismét fölszínre került J. LAMARCK 1809-ben közzétett elmélete, mely NÄGELI-től részletesebb magyarázatot nyervén és az újabb kutatások által tökéletesbülvén, a «*Neo-Lamarckismus*» tanára vezetett. Ezen tanu szerint a szervezetek a külső tényezők hatása alatt állanak, mely tényezők ingerek gyanant hatván, előidézik azt, hogy a szervezetek az ezen hatás alatt nyert módosulatait állandósíthatják is. Ezen külső tényezők első sorban a levegő hőmérséke, a csapadék és a talaj. Az előadó az ősvilági flórából idéz példákat, melyek arról tanuskodnak ugyan, hogy bizonyos növények (*Glyptostrobus europaeus* BRNGT. sp., *Tarodium distichum* RICH. *miocenium* HEER) alkalmazkodni tudtak azon éghajlati változásokhoz, melyek a krétakortól kezdve a pliocenig végig mentek, de anélkül, hogy ez alkalommal új alakokat is hoztak volna létre *Cinnamomum* történetéből pedig bizonyítja az előadó, hogy e gennsből Európa harmadkori földjén ugyanazon típusok szerepeltek, mint a minők mai korlátolt határú hazájában találhatók: de Észak-Amerikában olyan fajok voltak, melyek a sarkvidékről jövének, ott az alkalmazkodás hiánya miatt még a krétakorban el is veszhettek, mert a harmadkor óta

zeiger der directen Anpassung der Pflanzen». Der Vortr. beginnt mit der Schilderung der gewaltigen wissensch. Bewegung, welche CH. DARWIN mit dem i. J. 1859 erschienenen Werke über den Ursprung der Arten hervorgerufen hat. Im Laufe dieser Bewegung kam LAMARCK'S i. J. 1809 veröffentlichte Theorie wieder zum Vorscheine, welche durch NÄGELI eingehender erklärt und durch neue Forschungen erweitert zur Lehre vom «*Neo-Lamarckismus*» geführt hat. Nach dieser Lehre unterliegen die Organismen dem Einflusse äusserer Factoren, welche als Reize einwirken, welchen entsprechend sich die Organismen nicht nur verändern, sondern die hierdurch entstandenen Veränderungen auch beibehalten können. Unter diesen äusseren Factoren kommen in erster Linie die Temperatur der Luft die Menge des Niederschlages und das Substrat in Betracht. Der Vortr. führt nun der Palaeontologie entnommene Beispiele an, nach welchen gewisse Pflanzen (*Glyptostrobus europaeus* BRNGT. sp., *Tarodium distichum* RICH. *miocenium* HEER) sich den Veränderungen des Klima's von der Kreidezeit bis zum Pliocæn anzupassen vermocht haben, ohne neue Formen zu erzeugen, dass ferner im europäischen Tertiär dieselben Typen der Gattung *Cinnamomum* vorgekommen sind, welche noch heute an ihren jetzigen beschränkten Standorten zu finden sind, dass aber in Nordamerika solche Ar-

Észak-Amerikában már *Cinnamomum* ninesen Az újabb kutatások közül az előadó utal különösen a WETTSTEIN idevágó munkáira és ezekből példát is idéz (*Gentiana campestris* L.), melynél az éghajlathoz való alkalmazkodás új fajok keletkezésére is vezetett. Az előadó szerint a phaenologiai megfigyelésekben találhatunk olyan anyagot, mely a közvetlen alkalmazkodásnak mintegy magyarázatául szolgálhat Idevágó tanulmányaiból az előadó megtudhatta azt, hogy a növényeknél bizonyos életjelenség (p. o. a virágzás) annál később áll be, minél nagyobb tengerszín fölötti magasságban, vagy minél északibb fekvésben tenyészik az illető növény; az időben tapasztalt különbség a déli fekvésű vidéken vagy lapályon tenyésző növényhez képest föltűnő nagy, nálunk Magyarországon három hetet is tehet, de a növény a hegyen ezen elkésésével nem éri el azon melegösszeget (a hőmérsék pozitív napi közepének összege számítva az év első napjától az illető életjelenség beállásának napjáig), melyben a lapályon tenyésző növény részesül, hanem ellenkezőleg a napok nagyobb száma fordított arányban áll a nyert melegösszeggel; a mi világosan tanuskodik az éghajlathoz való alkalmazkodásról. Az előadó azt hiszi, hogy ha valamely növény jelenlegi termőhelyeiről összeállíthatnók a tapasztalt időpontokat és melegösszegeket, akkor ezekből talán megállapíthatók volnának azon irányok,

ten vorgekommen sind, welche, aus polaren Gegenden entstammend, dort wegen Mangel an Anpassungsfähigkeit schon in der Kreidezeit ausgestorben sein können; in Nordamerika giebt es nämlich seit dem Tertiär kein *Cinnamomum* mehr. Unter den neueren Forschungen weist Votr. besonders auf die einschlägigen Arbeiten WETTSTEIN'S hin, aus welchen er auch ein Beispiel (*Gentiana campestris* L.) anführt, bei welcher die Anpassung an klimatische Verhältnisse zur Entstehung neuer Arten geführt hat. Nach Votr. liefern uns phaenologische Beobachtungen Daten, welche sozusagen die Erklärung zur direkten Anpassung abgeben. Aus seinen diesbez. Studien erfuhr der Votr., dass bei Pflanzen gewisse Lebenserscheinungen (z. B. das Blühen) umso später eintreten, je höher sich der Standort einer Pflanze über dem Meere oder je weiter nördlich er sich befindet. Die Zeitdifferenz bei den in südlicher Lage oder in der Ebene gedeihenden Pflanzen ist erheblich, bei uns in Ungarn kann sie 3 Wochen erreichen, und doch erhält die Bergpflanze trotz dieser Verspätung nicht die Wärmemenge (Summe der positiven Tages-Mitteltemperatur gerechnet vom 1. Tage des Jahres bis zum Tage des Eintreffens der bezügl. Lebenserscheinung), welche die Pflanze der Ebene genießt, sondern im Gegenteil; die grössere Zahl der Tage steht im umgekehrten Verhältnisse zur genossenen Wärmemenge, was dentlich für eine Anpas-

a melyek szerint az illető növény vándorútját folytathatná.
(St.)

Bernátsky Jenő. «A Polygonatum-félék rendszertani anatómiája» (ezímen tartott előadásáról lapunkban annak megjele-
nése után fogunk referálni.)

Kümmerle Jenő bemutatja SIMONKAI LAJOS-nak «A Quarnero mellékének téli vegetációja» című dolgozatát. (Annak idején bővebben fogunk ismertetni.)

Istvánffi Gyula előadja «Vizsgálatok a szőlő lisztharmat betegségéről» című dolgozatát.

Előadó áttekintését nyújtja a lisztharmat kitelelésére vonatkozó nézeteknek, s kimutatja WORTMANN-al és APPEL-lel szemben, hogy a lisztharmat csakugyan behatol őszszel a rügyekbe s ott conidiumokat is terem, továbbá, hogy a télen gyűjtött (decz. 23., jan., 25., febr. 9.) rügyekben sok pikkelylevél mutatja a jellegző bántalmazást. Előadó véleménye szerint tehát — bebizonyítván a rügyekben való előfordulást — a rügyben telelés s innen való megjutás lehetséges, de nem valószínű, hogy oly mértékben történjék, mint azt WORTMANN fölteszi. A lisztharmat előadó szerint tulajdonkép a fás hajtásokon telel ki, számai ott rendkívül nagy szívékat fej-

sung an das Klima spricht. Votr. glaubt, dass wenn es uns gelingen würde, die Zeitpunkte und Wärmemengen eines jeweiligen Standortes einer Pfl. zusammenzustellen, aus diesen Daten vielleicht die Richtung zu bestimmen wäre, in welcher die betr. Pflanze ihre Wanderung fortsetzen könnte. (St.)

Eugen Bernátsky hält einen Vortrag «Über die systematische Anatomie der Polygonatum-Arten». (Wird ausführlich referiert werden.)

Eug. Kümmerle legt eine Arbeit L. SIMONKAI's «Über die Wintervegetation des Quarnero-Gebietes» vor. (Wird s. Z. ausführlich referiert werden.)

Gy. v. Istvánffi bespricht seine «Untersuchungen über die Mehltaukrankheit des Weinstockes». Der Votr. erwähnt die Ansichten über das Ueberwintern des Mehltaus und beweist WORTMANN u. APPEL gegenüber, dass der Mehltaupilz im Herbst tatsächlich in die Augen eindringt und dort Conidien producirt, ferner, dass viele Schuppenblätter der im Winter (23. Dez., 25. Jan., 9. Febr.) gesammelten Augen die charakteristischen Krankheitserscheinungen aufweisen. Nach Ansicht des Votr. ist, nachdem das Vorkommen in den Sprossen bewiesen ist, die Ueberwinterung in den Augen und die von hier ausgehende Verjüngung zwar möglich, doch vollzieht sie sich wahrscheinlich nicht in dem Maasse, als dies WORTMANN annimmt. Nach

lesztenek s az ilyen szomszédos szálrészekben tömött plasma halmazódik föl. Ezt az előkészülést előadó a tél folyamán szabadban telet vesszőkön kimutatta s így kiegészíti APPEL észleleteit, ki a megújulást májusban figyelte meg. Ezen vizsgálatokból gyakorlatilag fontos következtetések vonhatók.

1. A megtámadott liszthar-
matos hajtások ősszel eltávolítandók s elégetendők, 2 a meghagyott ép hajtásokat, csapokat, tőkefejet erős védekező oldatokkal kell beecsetelni, 3. tavaszi metszéskor is be kell ecsetelni a szőlőt, 4. a szálvesszős, lugas, karikás művelés alatti szőlő ősszel, valamint tavasszal metszés után nagyon gondosan beecsetelendő, mert a lngasszőlő, hosszú metszése folytán különösen fészke a lisztharmatnak, mert a hosszú vesszőn legtöbb telelő mycelium szál marad meg s ujlhat meg. Vácsolja ezután előadó a lisztharmat vándorlását a tőkén, tekintettel azon megállapítására, hogy legelőbb a zöld hajtásokon terjed el s a kötések alá húzódik. Tavasszal a meghagyott vessző részekről fölfelé kuszik a lisztharmat az új hajtásokon. — nyáron meghúzódva a kötések alá, onnan terjed s lebecsátkozik, fertőzi a fiirtöket, s ősszel viszont fölkuszik a hajtások hegyére s a Mártonszőlőre, — hátrahagyván utjára

Votr. überwintert der Mehltaupilz eigentlich auf dem Holze, Trieben, die Fäden entwickeln dort mächtige Haustorien und in den überwinterten Faden-
teilen häuft sich dichtes Plasma an. Diese Vorbereitung konnte der Votr. an den im Freien überwinterten Rebholze nachweisen, wodurch die Beobachtungen APPEL'S ergänzt werden. der das Austreiben im Mai beobachtet hat. Aus diesen Untersuchungen sind für die Praxis wichtige Schlüsse zu ziehen: 1. ist das von Mehltau infizierte Rebholz im Herbst zu entfernen u. zu verbrennen, 2. sind die verbleibenden gesunden Zweige, Zapfen- und Stammholz mit starken Bekämpfungsmitteln zu bepinseln, 3. ist der Weinstock auch bei dem Beschneiden zu bepinseln, 4. besonders sorgfältig sind die als Lauben Spalier-Reben etc. gezogene Weinstöcke zu bepinseln, an deren langen Trieben der Mehltau willkommenen Zufluchtsstätten findet indem an diesen die meisten Mycelfäden verbleiben und sich vermehren können. Votr. schildert sodann die Wanderung des Mehltaus auf dem Weinstock mit besonderer Berücksichtigung der Tatsache, dass er sich vor allem an den grünen Trieben verbreitet und sich unter die Bindestellen verkriecht. Im Frühjahr kriecht er von den verbliebenen Triebteilen aufwärts zu den neuen Trieben. im Sommer verkriecht er sich unter die gebundenen Stellen. verbreitet sich dann von dort bis auf die Trauben. im Herbst zieht er sich wieder auf die

ban mindeniütt kitelelő szerveit, a téli myceliumot. Ezen megfigyelések alapján a védekezésre egészen új támpontokat nyertünk. (I.)

Triebspitzen und auf die Martinitrauben, unterwegs überall die überwinternden Organe, die Wintermycelien, zurücklassend.

Auf Grund dieser Beobachtungen sind ganz neue Stützpunkte für die Abwehr zu gewinnen. (I.)

Gyűjtemények. — Sammlungen.

A berlini botan. eseregyeletnek igen érdekes és gazdag 1903/904. évi növényjegyzéke megjelent. Szerzője: O. LEONHARDT, Nossen (Szászország).

Das sehr reichhaltige u. interessante Doubletten-Verzeichniss pro 1903/904, des berliner botan. Tauschvereines ist erschienen. Leiter: O. LEONHARDT, Nossen (Sachsen).

Eladó praeparatumok. — Verkäufliche Praeparate.

1903. október hó 21-én halt meg a berlini gazdasági főiskola mintázó asztalosa MICHEL Ágoston. Neve a botanikusok széles körében volt ismeretes, főleg azon kitünő metszetei révén, melyeket a fákból saját találmányú mikrotomjával készített. Legelső tekintélyek ezek közül az elhalt SACHS Gyulát és de BARY Antalt említem — melegen ajánlották készítményeit, melyeket a berlini tanárok közül ENGLER, WITTMACK és URBAN is nagyra becsülnek. Gyűjteményeit sok nyilvános intézet megszerezte, mint pl. a berlini gazdasági főiskola s a berlini egyetem botanikai muzeuma.

Am 21. October 1903 starb der Modellfischler der landwirtschaftlichen Hochschule zu Berlin, August MICHEL. Derselbe ist in botanischen Kreisen weit bekannt geworden durch seine ausgezeichneten Schnitte von Hölzern die er mit dem von ihm construirten Mikrotom angefertigt hat Sie wurden von ersten Autoritäten, unter denen ich die verstorbenen Professoren Julius von SACHS und Anton DE BARY nenne, warm empfohlen, so wie von den in Berlin wohnenden Professoren ENGLER, WITTMACK und URBAN geschätzt Sammlungen derselben finden sich in vielen öffentlichen Instituten, wie z. B. dem Museum der Landwirtschaftlichen Hochschule zu Berlin, u. dem Botanischen Museum der Universität Berlin.

A megboldogult számos szárazkészítményt hagyott hátra, melyeket özvegye most eladni óhajt. A metszetek papírosra

Der Verstorbene hat viele Trockenpraeparate hinterlassen, die die Wittve zu verkaufen wünscht. Die Schnitte sind

vamak felhúzva, úgy, hogy akár kézi nagyítóval, akár mikroszkop alatt vizsgálhatók s a fák szerkezetének különfélesége rajtuk tanulmányozható és összehasonlítható. A készítmények minden fajból 3 darabot tartalmaznak: a fáknek haránt-, sugaras- és érintői metszetét. Ilyen készítmények 50 Pfen.-ért kaphatók. A legtöbb belföldi fa így van elkészítve, sőt néhány honos fajnak gyökérfája is. Néhány kameruni s kaukázusi faj is képviselve van. Maradtak még üvegtáblák közé foglalt készítmények is, melyek mindenike 4-4 fának haránt-, sugaras- és érintői metszetét tartalmazza, ezeknek az ára táblánként 3 márka. Ásatag fenyőknek farészeit tartalmazó készítmények táblánként szintén 3 márkáért kaphatók.

Egy másik érdekes sorozata ezen szárazkészítményeknek: a német és finn fáknek összehasonlító készítményei, melyekről annak idején már nyilatkoztam. Ugyanazon faj egy németországi és egy finnországi példájának haránt metszete *egy lapon* egymás mellé van ragasztva, miáltal a klímának a fák fejlődésére érvényesülő befolyása szépen látható. Ezek a készítmények 50 Pfen.-ért kaphatók.

Az eddig említett készítmények nagy számban állnak rendelkezésre. A megboldogult ezeken kívül még másoktól készített Canada-balzsamba zárt

zwischen Papier aufgespannt, so dass man sie sowohl mit der Lupe als auch unter dem Mikroskop als Trockenpraeparate betrachten und die Einzelheiten der Structur der Hölzer an ihnen studieren u. vergleichen kann. Die einen Praeparate enthalten von je einer Art drei Stücke, nämlich den Quer-, Radial- und Tangentialschnitt der Hölzer. Solche Praeparate werden zu 50 Pf abgegeben. So liegen die meisten einheimischen Hölzer vor, sowie auch die Wurzelhölzer einiger einheimischer Arten Auch einige Hölzer aus Kamerun und dem Kaukasus sind vertreten. Ferner werden Schnitte zwischen Glastafeln mit je 4 Hölzern, deren jedes im Quer-, Radial- und Tangentialschnitte dargestellt ist, zu 3 Mark die Tafel geliefert Eine Glastafel mit Holztheilen einer fossilen Fichte wird ebenfalls zu 3 Mark die Tafel berechnet

Eine andere interessante Reihe von Trockenpraeparaten betrifft die Gegenüberstellung von deutschen und finnischen Hölzern, worüber ich seiner Zeit schon berichtet hatte. Von derselben Art ist ein Querschnitt aus Deutschland und einer aus Finnland auf *einem* Blatte befestigt und lässt so den Einfluss des Klima's auf die Ausbildung der Hölzer schon erkennen. Auch diese Praeparate werden zu 50 Pf abgegeben.

Während die bisher erwähnten Praeparate in vielfacher Zahl vorliegen, hat der Verstorbene auch eine grosse Anzahl von Anderen hergestellter,

nagszámú mikroszkopiai készítményeket is hagyott hátra, melyek belföldi és külföldi fáknak 1—3 metszetét tartalmazzák, köztük sok a japán és az afrikai faj. Ezen készítményeknek darabonként 60 Pfen. az ára.

A venni szándékozók sziveskedjenek MICHEL Mária aszszonyhoz (Berlin NWS, Luisenstrasse 7.) fordulni.

Magnus P. (Berlin).

«— tisztelt MAGNUS tanár, kártyásannak a MICHEL-féle készítmények érdekében írt ezen meleg ajánlásához én is teljes készséggel hozzájárulok s az özvegy érdekében is csak azt kívánám, hogy ily gyűjtemény megszerzésének ezen alkalmát minél számosabban felhasználják.»

Wittmack L.

«**Magyar füvek gyűjteménye**». A. FLATT Károly és THAISZ Lajos közreműködésével szerkeszti Dr. DEGEN Árpád (Budapest, II. ker., Kis-Rókus-uteza 11/b.).

A budapesti m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás által kiadott fenti című s általános elismerést kiérdemelt gyűjteményből megjelent a II. és III. kötet (50—50 fajjal).

in Canadabalsam eingeschlossener mikroskopischer Praeparate hinterlassen, die je 1—3 Schnitte einheimischer u. ausländischer Hölzer enthalten, worunter viele von Japan u. Afrika. Diese Praeparate werden das Stück zu 60 Pf. abgelassen.

Reflectanten belieben sich an Frau Marie MICHEL in Berlin NWS. Luisenstrasse 7 zu wenden. **P. Magnus** (Berlin).

«Ich kam mich der warmen Empfehlung meines verehrten Kollegen Prof. MAGNUS bez. dieser MICHEL'schen Praeparate nur aufs lebhafteste anschliessen und möchte im Interesse der Wittwe bitten von Anerbieten recht fleissig Gebrauch zu machen.» **L. Wittmack.**

«**Gramina hungarica**». Redigiert unter Mitwirkung von Karl v. FLATT und Ludwig v. THAISZ von Dr. Árpád von DEGEN (Budapest, II. Bez., Kleine Rochusgasse 11/b.).

Von dem von der kön. ung. Samenkontrol-Station in Budapest unter obigem Titel ausgegebenen Exsiccaten-Werkes sind die Bände II. u. III. (mit je 50 Arten) erschienen.

A II-ik kötet tartalma: — Inhalt des II. Bandes:

51. *Andropogon Ischaemum*, L.
52. *Echinochloa erus galli*, (L.)
53. *Echinochloa oryzoides*, (Ard.)
54. *Typhoides arundinacea*, (L.)
55. *Hierochloa odorata*, (L.)
56. *Hierochloa australis*, (Schrad.)
57. *Pallasia aculeata*, (L.)
58. *Heleochoa alopecuroides*, (Pill. & Mitt.)
59. *Heleochoa schoenoides*, (L.)
60. *Danthonia calycina*, (Vill.)

61. *Capriola Dactylon*, (L.)
62. *Phragmites Phragmites*, (L.)
63. *Phragmites flavescens*, Cust.
64. *Sieglingia deenbogens*, (L.)
65. *Diplachne serotina*, (L.)
66. *Molinia coerulea*, (L.) f. *robusta* Prah. l.
67. *Molinia arundinacea*, Schrank.
68. *Molinia litoralis*, Host.
69. *Briza maxima*, L.
70. *Briza media*, L.

71. <i>Dactylis glomerata</i> , L.	86. <i>Poa sylvicola</i> , Guss.
72. <i>Dactylis glomerata</i> f. <i>pendula</i> , Dum.)	87. <i>Poa pratensis</i> , L.
73. <i>Dactylis hispanica</i> , Roth.	88. <i>Atropis distans</i> , (L.)
74. <i>Poa bulbosa</i> , L.	89. <i>Atropis limosa</i> , Schur.
75. <i>Poa crispa</i> , Thuill.	90. <i>Atropis Peisonis</i> , G. Beck.
76. <i>Poa alpina</i> , L.	91. <i>Atropis transsylvanica</i> , Schur.
77. <i>Poa vivipara</i> , (L.)	92. <i>Atropis pannonica</i> , Hack.
78. <i>Poa gelida</i> , Schur.	93. <i>Nardus stricta</i> L.
79. <i>Poa frigida</i> , Gaud.	94. <i>Aegilops ovata</i> , L.
80. <i>Poa laxa</i> , Haenke.	95. <i>Aegilops triaristata</i> , Willd.
81. <i>Poa minor</i> , Gaud.	96. <i>Aegilops triuncialis</i> , L.
82. <i>Poa nemoralis</i> , L. f. <i>subcaesia</i> Nob.	97. <i>Aegilops nova</i> , Winterl.
83. <i>Poa pannonica</i> , A. Kern.	98. <i>Cuviera europaea</i> , (L.)
84. <i>Poa Chaixii</i> , Vill.	99. <i>Cuviera aspera</i> , Sink.
85. <i>Poa trivialis</i> , L.	100. <i>Elymus arenarius</i> , L.

Ára a herbarium kiadásnak

belföldön . . . . . 10 kor. — fill.
külföldön . . . . . 12 „ 50 „

a könyvalaku kiadásnak

belföldön . . . . . 30 kor. — fill.
külföldön . . . . . 35 „ — „

(a szállítási költségen kívül).

Preis: der Herbarausgabe im

Inland . . . . . 10 Kron. — Hell.
Ausland . . . . . 12 „ 50 „

der gebundenen Ausgabe im

Inland . . . . . 30 Kron. — Hell.
Ausland . . . . . 35 „ — „

(ausser den Transportspesen).

Meghalt. — Gestorben.

Schumann Károly dr., tanár. a berlini királyi botanikai muzeum őre, f. év márczius hó 22-én.

Prof. Dr. Karl Schumann, Custos am kön. bot. Museum zu Berlin, am 22. März 1904.

Helyesbítés.

A «Magyar Botanikai Lapok» 11-ik (1903) évfolyamának ezimlapján tévesen áll: «Négy szövegbeli képpel és 6 táblával», mely «Két szövegbeli képpel és 4 táblával» helyesbítendő.

Szerkesztőség.

Berichtigung.

Auf dem Titelblatte des II. Jahrganges (1903) der «Ungarischen botanischen Blätter» steht irrtümlicher Weise: «Mit vier Textillustrationen und 6 Tafeln», was in «Mit zwei Textillustrationen und 4 Tafeln» zu berichtigen ist.

Die Redaction.

Megjelent: 1904 április hó 5-én. — Erschienen: am 5. April 1904.

PALLAS RÉSZVENYTÁRSASÁG NYOMDÁJA BUDAPESTEN.

mégis eltérnek, így állításai vonatkozhatnak a *C. crispus* árnyék-alakjára, de nem a *C. sepincolus*-ra, mely a *C. crispus*-nak egy az Alpések északi tövén (Bajorországban) kifejlődött alfaja.

Pótlék Budapest és vidéke növényzetének ismer- tetéséhez.

Ergänzungen zur Kenntniss der Flora von Budapest und Umgebung.

Közli:) Simonkai Lajos (Budapest).
Von:)

Pótlékul szolgál e közleményem azon cikkemhez, a mely a *Növénytan közlemények* II. (1903) 169 - 170. lapjain «*Újabb adatok Budapest növényzetének ismeretéhez*» címen jelent meg. E pótló közleményemet elő is terjesztette már THAISZ Lajos, e lapok főmunkatársa, a *Kir. Magy. Természettud. Társ. Növénytan szakosztálya* 1903. november hó 11-én tartott ülésén.

Célja e közleményemnek az, hogy annak, a székesfővárosunk növényzetét tárgyaló legújabb, de bizony már 1879-ben megjelent *enumerationnak*, a melyet BORBÁS VINCE, «*Budapestnek és környékének növényzete*» címen tett közzé. — részben helyesbítéseit szolgáljon, részben pedig újabb adatokkal való pótlékaül. Szükségessé teszi úgy e helyesbítések, miként e pótlások közlését BORBÁS VINCE idézett műve nyomán az, hogy azóta BORBÁS műve és akkori felfogása már elévültek: holott az a tudomány-egyetemünkön fellendült botanikai érzék és munkakedy, a mely egyetemünk hallgatói részéről részéről megnyilvánul abban, hogy elsősorban *Budapest és vidéke* növényzetével alaposan, helyesen megismerkedjenek, és ezen ismeretükhöz fűzzék, a «*növényföldrajzi előadásainból*» hallottakat és a «*növényföldrajzi kirándulásaimon*» gyűjtötteket, megfigyelteket: évről-évre fokozottabban követeli, hogy legálább Budapest és vidéke növényzetének fűvészeti ösmerete, a mai nevezéstani és oknyomozó növényföldrajzi alapon tisztáztassék és egybeállítassék. Az egyetemi ifjúságnak ez a nemes buzgalma indít engem arra, hogy e sorokban, — eltekintve az irodalomban közölt, ama a szabadban állandóan kultivált, vagy pedig csak a kertekből a szabadba került, többnyire hamar kipusztuló, *ithontalonoktól* — némi javítást és pótlást iktassak ide *Budapest és vidéke* flórájához, a következőkben.

1. *Equisetum Telmateia* EHRL., BORB. Budapest növényz. p. 42. = *Equisetum marimum* LAMARCK.

2. *Equisetum hiemale* BORB. l. c. 42. = *E. Moorei* NEUMANN.

3. *Hierochloa odorata* BORB. l. c. 45. = *Hierochloa repens* (HOST.) SIMK.

4. *Setaria ambigua* GR. s. Legelsőbbed HERMANN G. emliti (Természetr. füzetek VII. (1883) 128), arról a füves, de idegenből

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1904

Band/Volume: [3](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [A kir. magy. Term.-tud. Társ. növénytani szakosztályának 1904 január hó 13-én tartott ülése. Sitzung der botanischen Section der kön. ung. naturwissenschaftl. Gesellschaft am 13. Jänner 1904. 61-74](#)